

Od redakcji

Numer, który oddajemy w Państwa ręce, nosi enigmatyczny tytuł *Przekład pomiędzy*. Sama natura tłumaczenia sytuuje je – jak i osobę tłumacza – „pomiędzy”: pomiędzy dwoma językami, dwiema kulturami, pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu... Podobnie rezultat pracy tłumacza, czyli przekład, istnieje „pomiędzy”: pomiędzy rzemiosłem a sztuką, pomiędzy odtwarzaniem a tworzeniem. I wreszcie samo przekładoznawstwo jako nauka mieści się zdecydowanie „pomiędzy” innymi dyscyplinami, na ich styku lub przecięciu.

W „Między Oryginałem a Przekładem” proponujemy zatem refleksję skupioną właśnie na tych punktach i płaszczyznach, zarówno w praktyce pracy tłumacza, jak i w badaniach nad przekładem, gdzie dyscypliny, kompetencje, oczekiwania i doświadczenia z różnych dziedzin spotykają się, przecinają i wzajemnie przenikają. Gdzie kończy się przekładoznawstwo, a zaczynają inne dziedziny? Czy i z jakich narzędzi badawczych zapożyczonych z innych dyscyplin naukowych korzystają badacze przekładu? Czy przekład jako produkt końcowy można analizować w ramach innych perspektyw badawczych? Jaka wiedza niezwiązana bezpośrednio z przekładem jest niezbędna tłumaczowi? Jakie zagadnienia teoretyczne i praktyczne dotyczące innych dziedzin wspomagają proces dydaktyczny w zakresie tłumaczenia? Jak uwzględnić w praktyce tłumaczenia interdyscyplinarny charakter tekstu? I wreszcie, czy przekładoznawstwo w Polsce powinno (oraz czy ma szansę) stać się niezależną dyscypliną naukową?

W roku 2018, podczas V Ogólnopolskiej konferencji przekładoznawczej w Bielsku-Białej poświęconej interdyscyplinarności w przekładzie, w gronie badaczy, specjalistów i praktyków przekładu poszukiwaliśmy odpowiedzi na powyższe pytania. Niniejszy numer „Między Oryginałem a Przekładem” stanowi w pewnym stopniu kontynuację tamtej debaty.

Otwierający tom artykuł autorstwa Anny Bednarczyk, stanowiący swego rodzaju wprowadzenie w szeroką tematykę relacji przekładu i przekładoznawstwa z innymi dyscyplinami, proponuje kilka możliwych odpowiedzi na pytanie o przekład i przekładoznawstwo w kontekście interdyscyplinarności, ale także zwraca uwagę na pewną potrzebę wyodrębnienia przekładoznawstwa jako odrębnej dyscypliny naukowej, właśnie ze względu na jego istnienie „pomiędzy”: pomiędzy lingwistyką, nauką o literaturze, kulturoznawstwem a naukami społecznymi.

Ewa Gumul w swoim artykule przedstawia metodę badawczą zapożyczoną z psychologii, omawiając własne badania nad tłumaczeniem symulacyjnym przeprowadzone z użyciem metody protokołów retrospektywnych. Omawia takie aspekty jak projektowanie badania z uwzględnieniem triangulacji tej metody z innymi narzędziami badawczymi, dobór uczestników badania, sposoby instruowania i przygotowania badanych do zadania, jak również wybór bodźca stymulującego pamięć, a także metody transkrypcji oraz kodowania protokołów retrospektywnych.

W kolejnym tekście Katarzyna Kruk-Junger podejmuje temat kompetencji miękkich z perspektywy przekładoznawstwa i dydaktyki przekładu, a następnie zestawia wnioski z wynikami badań poświęconych temu zagadnieniu w innych dziedzinach naukowych. Zwraca uwagę, że analiza umiejętności społecznych wymaganych na rynku pracy, wykonana za pomocą narzędzi wypracowanych m.in. przez nauki społeczne, ukazuje rozbieżności pomiędzy kompetencjami tłumacza proponowanymi przez przekładoznawców a wynikami badań w pokrewnych dyscyplinach oraz tym, co o kwalifikacjach zawodowych myślą potencjalni pracodawcy.

W pracy *Obraz–tekst. Relacje intersemiotyczne w audiodeskrypcji* Agnieszka Palion-Musioł omawia złożone relacje intersemiotyczne, które muszą zostać odtworzone w audiodeskrypcji umożliwiającej udostępnienie osobie niewidomej lub słabowidzącej elementów wizualnych tekstu, a tym samym odtworzenie sensu, będącego wypadkową kookurencji elementów multimodalnych dzieła. Omawia na przykładach relacje substytucji, komplementarności, interpretacji, paralelizmu oraz sprzeczności, w które wchodzi obraz i tekst, a także ich oddziaływanie na przekaz audiomedialny.

Artykuł Magdaleny Szpilman i Aleksandry Hasior wychodzi od kompetencji zawodowych i praktyki pracy tłumacza audiowizualnego, gdzie mierzy się on ze zróżnicowaną tematyką, często bazując na swojej wiedzy nietranslatorycznej, łącząc kompetencje językowe, międzykulturowe

i technologiczne. Tekst ma na celu praktyczną weryfikację kompetencyjnego modelu EMT tłumacza zawodowego.

Numer zamyka artykuł Marty Kaźmierczak, gdzie elementem znajdującym się „pomiędzy” – oryginałem a przekładem w tym przypadku – jest trzecia kultura. Tekst ma na celu zarysowanie tendencji w językowym i konceptualnym prezentowaniu obrazu Francji w rosyjskich przekładach *Podróży sentymentalnej* Laurence’a Sterne’a powstałych w XIX i XX wieku. Autorka rozpatruje wstawki obcojęzyczne i toponimię, ale także wizerunek Francuzów, ich charakteru i obyczajowości, wyrażony w passusach nienacechowanych heterojęzycznością. Argumentuje, że na obraz trzeciej kultury znaczny wpływ ma właśnie przekład zdań o bezpośrednim charakterze sądów.

W oczywisty sposób opublikowane teksty stanowią jedynie mały wycinek złożonej i obszernej tematyki tego, co w przekładzie i przekładoznawstwie leży „pomiędzy”. Zapraszamy zatem do lektury i dyskusji na łamach kolejnych numerów „Między oryginałem a przekładem”.

Adriana Sara Jastrzębska